

Arviointikertomus 2023

Sisällys

Puheenjohtajan katsaus.....	3
1 Tarkastuslautakunta.....	4
1.1 Tehtävä ja kokoonpano.....	4
1.1.1 Toiminta ja tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma	4
1.1.2 Tarkastuslautakunnan arvioinnin lähtökohdat ja arviointiprosessi	5
1.2 Yhteenvedo tarkastuslautakunnan kokouksista	5
1.2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tarkastaminen.....	5
1.2.2 Keskeisimpien sääntöjen päivitykset ja tilintarkastajan huomiot.....	5
1.3 Ulkoisen ja sisäisen valvonnan järjestäminen.....	6
1.3.1 Ulkoinen valvonta ja tilintarkastus.....	6
1.3.2 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	7
1.3.3 Riskien arviointi	7
1.3.4 Sisäinen tarkastus.....	8
1.4 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus.....	8
1.5 Edellisen vuoden arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen käsittely, arviointikertomuksen lausunnot ja toimenpiteet	8
2 Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet.....	9
2.1 Kaupunkitason strategisten tavoitteiden ja mittareiden arviointi.....	10
2.2 Kaupunginhallitus.....	11
2.2.1 Kestävä kuntatalous.....	11
2.2.2 Hyvinvoiva henkilöstö	11
2.2.3 Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen.....	12
2.2.4 Riskit.....	13
2.2.5 Lomituspalvelut -vastuualue ja maaseutuhallinnon yhteislautakunta.....	13
2.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	14
2.3.1 Strategiset tavoitteet.....	14
2.3.2 Riskit.....	14
2.4 Tekninen lautakunta	15
2.5 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta.....	16
2.6 Ylä-Savon Ympäristölautakunta	17
2.6.1 Riskit.....	18
2.7 Henkilöstö	19
3 Kaupunkikonserni	20
3.1 Konsernirakenne	20
3.2 Hyvinvointialueuudistus ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän purkaminen.....	21
3.3 Liikelaitokset.....	22

4 Kaupungin talous	22
4.1 Taloudelliset tavoitteet.....	22
4.2 Kokonaistalous.....	22
4.2.1 Toimintatuotot.....	23
4.2.2 Toimintakulut.....	23
4.2.3 Verotulot ja valtionosuudet	23
4.2.4 Rahoitustuotot ja -kulut.....	24
4.2.5 Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät.....	24
4.2.6 Lainakanta (kaupunki + vesi -liikelaitos)	24
4.2.7 Investoinnit.....	25
4.2.8 Muut vastuut	25
4.3 Tarkastuslautakunnan huomioita kaupungin taloudesta.....	25
5 Yhteenveto tilinpäätöksestä	26
6 Allekirjoitukset.....	27

Puheenjohtajan katsaus

Iisalmen kaupungin talous on vieläkin hyvällä mallilla vuonna 2024, kun tutkailemme vuoden 2023 tilinpäätöstä: se oli jälleen ylijäämäinen. Tosin ei yhtä runsaana kuin edellisenä vuonna. Syytä talouden tasapainottamiseen tulevina vuosina on ja tulevia investointeja tulee tarkastella kohtuuden nimissä huolellisesti. Kaupungilla on suunnitelmissa vielä rakennushankkeita, joiden ajankohtia tulisi ehkä siirtää jonkin verran, jotta kaupungin kukkarosta ei tulisi pohja vastaan. Tuleva nuorempi sukupolvi ei varmaan halua saada perintönä lisää velkaa. Valtakunnallisesti olemme kuitenkin hyvissä asetelmissa pikkukuntana. Suomi on kokonaisuutena velkaantunut liikaa, koska takana on pitkältä ajalta huoletonta lepoa ja leivän yltäkylläisyyttä. Maamme ei kestä tätä leipää ja sirkushuveja -meininkiä enää. Kansalaisvastuuta tarvitsemme kaikki, jotta elinolosuhteet ja palvelut olisivat riittävät myös Iisalmissa. Hyvinvointialueuudistus ei tainnut oikein asettua vielä kohdalleen, koska palvelut laahaavat jälkijunassa osin Iisalmissakin. Kauniiseen kaupunkiimme tulevat mahdolliset veronmaksukykyiset kansalaiset haluavat varmaan peruspalveluiden toimivan hyvin, ei riitä pelkästään numeraaliset lukemat papereissa.

Ilmeellinen Iisalmi kaipaa kuitenkin yrittäjyyttä ja lisää kansalaisia kantamaan vastuuta kaupunkimme tulevaisuudesta.

Haluan kuitenkin antaa kaikille kaupungin päättäjille tunnustuksen hyvin hoidetuista velvoitteista kuntamme parhaaksi. Mielestäni valtuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet vuonna 2023. Kiitoksen otamme vastaan me kaikki, tässä tiimissä mukana olleet.

Iisalmissa 29.5.2024

Juhani Väänänen

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1 Tarkastuslautakunta

1.1 Tehtävä ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta on muodostettu Iisalmen kaupungin hallintosäännön 15 § mukaisesti ja sen toiminta on kuvattu hallintosäännön luvussa 11.

Tarkastuslautakunta valtuustokaudelle 2021–2025 valittiin 16.8.2021.

Varsinaiset jäsenet

Juhani Väänänen, Puheenjohtaja
Tuomo Eronen, Varapuheenjohtaja
Milja Mehtonen
Marjatta Ryhänen
Ensio Tikkanen
Seppo Halonen
Anu Roivainen

Varajäsenet

Rebekka Ylitalo
Jarmo Mäkäraäinen
Ari Auvinen
Satu Virkkunen
Heikki Rönkkö
Jimi Riihola
Asta Ryhänen

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Juhani Väänänen. Lautakunnan sihteerinä on toiminut hallintosihteerinä Pia Jalkanen ja 1.3.2024 alkaen Mirva Elo-Tammela.

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 §, ja 29 § määritellään keskeiset perusteet esteellisyyden arvioinnissa. Henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään ja mahdolliset jääviydet kirjataan asianmukaisesti päätöksiin.

1.1.1 Toiminta ja tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokaudelle 2021–2025 arviointisuunnitelman, joka muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa. Arviointisuunnitelmaa on päivitetty 28.10.2022 § 57. Valtuustokaudelle suunniteltuja tarkastuskohteita täsmennetään vuosittaiseen työohjelmaan, jolloin valittujen kohteiden toimintaan perehdytään tarkemmin.

Lautakunta on kokouksissaan kuullut kaupungin ja konsernin viran- ja toimenhaltijoita. Toimielinten päätöksenteon seuraaminen on ollut oleellinen osa työskentelyä. Lautakunta on työskennellyt yhteistyössä tilintarkastajan kanssa.

1.1.2 Tarkastuslautakunnan arvioinnin lähtökohdat ja arviointiprosessi

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä esittämiin tietoihin sekä tarkastuslautakunnan kokousten yhteydessä saamiin tietoihin ja havaintoihin. Toimielinten pöytäkirjat, toimialojen raportit, tilintarkastajan raportit ja selvitykset sekä sisäisen tarkastajan raportit ovat myös olleet tarkastuslautakunnan käytävissä.

1.2 Yhteenveto tarkastuslautakunnan kokouksista

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 yhteensä 12 kertaa. Lautakunta on kuullut kokousten yhteydessä työsuunnitelmansa mukaisesti eri toimialojen edustajia ja konserniyhäteisöjen edustajia sekä käsitellyt tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan raportit.

Viranhaltijat ovat käyneet tarkastuslautakunnan kokouksissa kuultavana toimialojensa/vastualueidensa ajankohtaisista asioista.

Talousjohtaja Eeva Suomalainen 3.2.2023, 21.4.2023, 29.9.2023

Johdon sihteerin Kaisa Kajanus 3.2.2023

Maaseutujohtaja Eero Pulkkinen 3.2.2023, 29.9.2023

Kaupunginjohtaja Jarmo Ronkainen 21.4.2023

Toimialajohtaja Kari Nissinen 12.5.2023

Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen 24.3.2023

Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja Pekka Partanen 25.8.2023

Hankinta- ja logistiikka-asiantuntija Lassi Väänänen 29.9.2023

Iisalmen Ankkuri-ryhmä 15.12.2023

Tilintarkastaja Katri Hokkanen 21.4.2023, 25.8.2023, 15.12.2023

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Kati Åhman 24.3.2023

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Juho Pulkka 24.3.2023

1.2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tarkastaminen

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä mainittujen sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista, käsittelee ilmoitukset ja saattaa ne valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä.

Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan yleisessä tietoverkossa osoitteessa

<https://julkaisu.iisalmi.fi/>. Tiedot julkaistaan luottamushenkilörekisteristä. Uusi sidonnaisuuspalvelu.fi -ilmoituskanava on otettu käyttöön.

Tarkastuslautakunta käsittelee sidonnaisuusilmoituksia 3.2.2023 ja 25.8.2023.

1.2.2 Keskeisimpien sääntöjen päivitykset ja tilintarkastajan huomiot

Kaupungin toimintakertomuksessa antaman selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan

järjestämisestä keskeiset kohdat sekä tilintarkastajan huomioita sääntöjen ja ohjeiden kattavuudesta ja ajantasaisuudesta sekä sääntöjen noudattamisesta ovat seuraavat.

- lisälmen kaupungin hyvän hallinto- ja johtamistavan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje uudistettiin vuonna 2022 (kaupunginvaltuusto 13.6.2022 § 48). Hyvän hallinto- ja johtamistavan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää hyvää hallintoa ja johtamista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toteutusta lisälmen kaupunkikonsernissa.
- Hallintosääntö on päivitetty ja hyväksytty kaupunginvaltuuston kokouksessa 13.6.2022. Kaupunginvaltuusto on 12.12.2022 käsitellyt hallintosäännön muutokset alkaen 1.1.2023.
- lisälmen kaupungin talousohje on käsitelty hallituksessa 19.12.2022. Ohje on tullut voimaan 1.1.2023.
- lisälmen kaupungin konserniohje hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 21.2.2022. Konserniohjeen mukaan hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiössä on toimiva johtamisjärjestelmä ja säännöllinen raportointi, joka on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.3.2024 § 8 lisälmen kaupungin päivitetyn konserniohjeen, joka tulee voimaan 1.4.2024 alkaen.
- Talousarviossa on esitetty lisälmen Vesi -liikelaitoksen talousarvio ja keskeisimpien tytäryhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.
- Kaupunginhallitus on käsitellyt kokouksissaan lisälmi-konsernin ajankohtaiset ja omistajaohjausta edellyttävät asiat ja antanut niistä tarvittaessa omistajaohjauslausunnot.

1.3 Ulkoisen ja sisäisen valvonnan järjestäminen

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, jonka apuna johto voi käyttää sisäistä tarkastusta. lisälmen kaupungin hallintosäännön 25 luvussa säädetään ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta.

1.3.1 Ulkoinen valvonta ja tilintarkastus

Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Ulkoinen valvonta on järjestetty toimivasta johdosta riippumattomaksi.

Lakisääteisten tehtävien lisäksi tarkastuslautakunta

1. seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä seuraa tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tekee esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
2. huolehtii, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.
3. tekee aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta.

Kaupungin tilintarkastajana toimi KPMG Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Katri Hokkanen. Tilintarkastaja on osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksiin ja raportoinut havainnoistaan tarkastuslautakunnalle. Kaupunginvaltuusto päätti 28.9.2020 § 55 ottaa käyttöön tilintarkastuspalveluiden hankinnasta neljän vuoden option tilikausille 2020–2023. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2023 § 87 KPMG Oy Ab:n tarjouksen lisälmen kaupungin tilintarkastuspalveluista ja valitsi KPMG Oy Ab:n lakisääteiseksi tilintarkastusyhteisöksi vuosille 2024–2025. Hankintaan sisältyvistä optioiden käyttämisistä, vuosille 2026–2027 ja 2028–2029, päätetään erikseen.

1.3.2 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti sisäinen valvonta on johtamisen apuväline. Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Tilintarkastaja antaa tarkastuskertomuksessa lausunnon sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta.

Sisäinen valvonta on keskeinen osa talouden ja toiminnan johtamista ja sillä tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä tavoitteiden saavuttamisen. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja normaalia kaupungin toiminnan suunnittelua, seurantaa ja päätöksentekoa. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Vuonna 2023 sisäisen valvonnan valvontakohteita ovat olleet muun muassa henkilöstöasioihin liittyvät prosessit: mm. sairauspoissaolot, kehityskeskustelut, varhaisen tuen keskustelut, työsopimukset, koulutusten hallinta ja tehtäväkuvat sekä talous- ja tietohallintoon liittyvät prosessit: mm. käteiskassat, avustukset ja tietojärjestelmien käyttöoikeudet ja hallintoon liittyvät prosessit: mm. henkilötietojen julkisuus ja tiedonhallintaan liittyvät asiat.

1.3.3 Riskien arviointi

Riskienhallintasuunnitelman toteutuminen koko kaupungin tasolla raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta lisälmen kaupunkikonsernin tavoitteisiin.

Lisälmen kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä vahinkoriskit.

- Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät lisälmen kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin.
- Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa.
- Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.
- Vahinkoriskit ovat lisälmen kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen havainto	Globaalit kriisit aiheuttavat lisälmen kaupungille strategisia, taloudellisia, toiminnallisia sekä vahinkoriskejä, jotka on huomioitu kaupungin omassa riskiarviossa. Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on toteutettu ohjeistuksen mukaisesti.
Positiivinen huomio	lisälmen kaupunki on reagoinut toimintaympäristön muutoksiin ja kaupungin varautuminen on hyvällä tasolla.
Kehityskohde	Tietoturvariskien havainnoinnin ja niiden estämisen kouluttautumista tulee lisätä.

1.3.4 Sisäinen tarkastus

Sisäiseen valvontaan kuuluu sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa sisäisen valvonnan toimivuus. Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi kaupunginjohtajalle, kaupunginhallitukselle, tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle ja sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta vastaa kaupunginhallitus. Iisalmen kaupungin sisäisellä tarkastuksella ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy:llä on sopimus 1-2 tarkastuskohteen tekemisestä/vuosi tarpeen mukaan.

Vuonna 2023 sisäisen tarkastuksen kohteena ovat olleet ICT-laiterekisterin oikeellisuus ja ajantasaisuus sekä luottokorttien tarkastus. Lisäksi on tehty yksi tarkastus tytäryhteisölle yhtiön omaan käyttöön.

1.4 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Kaupungin toiminnalle ja taloudelle asetettavista keskeisistä tavoitteista päättää kuntalain 110 §:n mukaan kaupunginvaltuusto. Vuosittain talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset tehtävien hoitamiseen turvataan. Toimielimillä ja tilivelvollisilla viranhaltijoilla on velvollisuus toimia tavoitteiden toteuttamiseksi, sekä selvittää valtuustolle perustelut, mikäli asetetuista tavoitteista on poikettu.

Vuoden 2023 talousarviossa kaupungin strategiset tavoitteet ja mittarit, toteuttamisohjelmat sekä painopisteet on esitetty hyvin ja niiden toteumat on raportoitu tilinpäätöksessä.

1.5 Edellisen vuoden arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen käsittely, arviointikertomuksen lausunnot ja toimenpiteet

Vuoden 2022 arviointikertomus ja tilintarkastuskertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2023 § 51 ja 52. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi ja päätti lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Tilinpäätös hyväksyttiin ja vastuuvapaus myönnettiin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille sekä tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille.

Vuoden 2022 arviointikertomus on käsitelty kaupunginhallituksen kokouksessa 7.8.2023 § 187, jolloin kaupunginhallitus on antanut lausunnon toimenpiteistä, joihin vuoden 2022 arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta on merkinnyt kaupunginhallituksen käsittelyn tiedokseen 25.8.2023 § 60 ja todennut sen riittäväksi.

2 Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet

Iisalmen kaupunkistrategia vuoteen 2030 hyväksyttiin joulukuussa 2017. Kaupunkistrategia ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunkistrategia päivitettiin huhtikuussa 2020 vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin. Uusi kaupunkistrategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 13.12.2021. Uusi kaupunkistrategia on otettu käyttöön vuoden 2023 talousarvioprosessissa.

Iisalmen kaupungin toiminta-ajatus on: ”Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa.”

Iisalmen kaupungin visiona vuoteen 2030 on olla Suomen houkuttelevin seutukaupunki. Tavoitetilassa Iisalmen kaupunki on kansainvälisesti tunnettu, helposti saavutettava, rohkeasti kehittyvä ja vetovoimainen seutukaupunki, joka tarjoaa loistavat asumisen ja yrittämisen olosuhteet sekä toimivat seudulliset palvelut. Visio edellyttää, että:

- Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen
- Olemme houkutteleva muuttokohde sekä palvelutarjontamme ja elinvoimamme kautta seudun selkeä veturi. Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille
- Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa

Kaupungin arvoja ovat

- Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla
- Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä
- Iisalmessa kaikki saavat onnistua

Strategiset teemat

Strategian toteuttamiseksi on valittu kolme kärkiteemaa:

Inspiroiva Iisalmi – Hyvinvoinnin ja osaamisen aktiivinen kehittäjä

Ihana Iisalmi – Toimivan ja turvallisen kaupunkiympäristön rakentaja

Ihmeiden Iisalmi – Vetovoimainen ja monipuolinen seutukeskus

Teemoja läpileikkaavat yhteiset tavoitteet ovat

- Kestävä kuntatalous
- Hyvinvoiva henkilöstö
- Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Iisalmi 2030 -kaupunkistrategia yhtenä kuvana

Kaupunkistrategian toteuttamisen keskeisimmät toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen on raportoitu toimialojen toimintakertomuksessa. Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet. Seuraavissa kappaleissa esitetään tarkastuslautakunnan kommentit olennaisimmista poikkeamista ja havainnoista.

2.1 Kaupunkitason strategisten tavoitteiden ja mittareiden arviointi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasona positiivinen	Aktiivinen vetovoimatyö	Kokonaisnettomuutto positiivinen	31.12.2023 toteutuma -29 henkeä

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Positiivinen huomio	Vakaan kuntatalouden tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Vuoden 2023 vuosikate kattaa poistot 151 prosenttisesti.
Kehityskohde	Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, että vuosikate tulisi kattaa poistot myös pitkällä aikavälillä. Iisalmen väkiluku laski vuonna 2023 ennakkotietojen mukaan -194 asukkaalla (-160 vuonna 2022). Tarkastuslautakunta suosittelee lisätoimia pois-muuttoliikkeen pysäyttämiseksi.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Iisalmen kaupungin hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2022–2025 hyväksyttiin valtuustossa 21.2.2022.

2.2 Kaupunginhallitus

2.2.1 Kestävä kuntatalous

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon	Investointitaso konsernitasolla maltillinen	Lainat ja vastuut €/asukas on alle kuntien keskiarvon	Ei toteudu. lisalmen lainakanta ja vastuut yhteensä TP 2023: 4 458 €/asukas. Kuntien lainakanta ja vastuut yhteensä TP 2022: 4 356 €/asukas Kuntien lainakanta keskimäärin TP 2022: 3 320 €/asukas. lisalmen konsernilainat: 5 217 €/asukas.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Kuntatalous on toteutunut suunnitellulla tavalla.
Positiivinen huomio	Paikalliset yrittäjät on huomioitu palvelujen hankinnoissa.
Kehityskohde	Lainanottoa tulee tarkkailla.

2.2.2 Hyvinvoiva henkilöstö

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Kehityskeskustelut. Kehityskeskustelun yhteydessä tehtäväkuvat päivitetään.	Kehityskeskustelujen toteuma 100 %	Kehityskeskusteluiden toteuma 92,6 %. Keskusteluita on käymättä vain yhdessä isossa yksikössä.
Hyvinvoiva henkilöstö	Työnantajakuva parantaminen. Henkilöstön pitovoiman lisääminen.	Henkilöstökyselyn tulos: henkilöstö suosittelee lisälmen kaupunkia työnantajana, tavoite 3,7/5. Henkilöstön vaihtuvuus (muusta syystä kuin eläköityminen) vähenee. Hakijamäärän kasvu avoimiin virkoihin ja tehtäviin.	Henkilöstökyselyn tulos: henkilöstö suosittelee lisälmen kaupunkia työnantajana, toteuma 3,6/5. Henkilöstön vaihtuvuus (muusta syystä kuin eläköityminen) on vähentynyt. Hakijamäärä avoimiin virkoihin ja tehtäviin on kasvanut: keskimäärin 5,5 hakijaa/paikka (2022: 5,0 hakijaa/paikka)

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Positiivinen huomio	Keskimäärin kiinnostus avoimiin virkoihin ja tehtäviin on lisääntynyt.
Kehityskohde	Kehityskeskusteluiden kattavuuden parantaminen Työnantajakuvan toteuma on alhainen ja vaatii toimenpiteitä sen ylläpitämiseksi.

2.2.3 Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuuden hyödyntäen	Tietosuojaselosteiden päivittäminen ja vaikutustenarviointi	Tietosuojaselosteet ja vaikutusten arvioinnit on tehty.	Työ jatkuu edelleen.
Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	Digitalisaation tiekartta.	Valmis vuoden 2023 loppuun mennessä.	Ei valmis.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Positiivinen huomio	Palvelujen digitalisaatiota on kehitetty.
Kehityskohde	Digitalisaation tiekartta valmiiksi

2.2.4 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Henkilöstöriskit - asiantuntijaosaaminen yhden henkilön varassa - osaavien hakijoiden puute - rekrytoinnin epäonnistuminen - henkilöstön vaihtuvuus - perehdyttämisen epäonnistuminen	Henkilöstön kouluttaminen, sijaisuusjärjestelyjen kehittäminen Rekrytointiprosessin parantaminen Perehdyttämisprosessin huolellinen läpikäynti Positiivinen työnantajakuva	Henkilöstöön liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan jatkuvasti. Osaavien hakijoiden puute joissakin tehtävissä sekä henkilöstön vaihtuvuus ovat haasteita.
Tietoturva- ja tietosuojariskit	Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito Henkilöstön perehdyttäminen tietoturva- ja suoja-asioihin Pääkäyttäjien roolin vahvistaminen Päätelaitteiden huolellinen käsittely	Riski kasvanut.
Rahoitus- ja sijoitustoiminnan riskit	Sijoitustoiminnan, korkoriskin, takauksien ja vakuuksien aktiivinen seuranta ja valvonta Lainasalkun suojausaste	Korkoriski kasvanut.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Riskit ovat kasvaneet. Osaavien hakijoiden puute
Kehityskohde	Positiivisen työnantajakuva vahvistaminen, jolla lisätään osaavan henkilöstön hakeutumista avoimiin työtehtäviin. Vastuualueiden selkeyttäminen

2.2.5 Lomituspalvelut -vastuualue ja maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Lomituspalvelut -vastuualue on laajentunut.
Positiivinen huomio	Koulutusta on ollut.
Kehityskohde	Koulutusta tulee edelleen jatkaa myös maatalousyrittäjien osalta.

2.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

2.3.1 Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Inspiroiva Iisalmi			
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan kaikissa palveluissa.	Teaviisari Terveystiedon edistämisaktiivisuus on parempi kuin muissa Laajan hyvinvointikertomuksen -vertailu-alueilla.	2023: Iisalmi 70 Ylä-Savo 68 Pohjois-Savo 73
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan omatoimisen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen.	Kouluterveyskysely Lapset ja nuoret harrastavat jotakin vähintään kerran viikossa.	84,3 % (2023) 4. ja 5. lk. oppilaista. 94,1 % (2023) 8. ja 9. lk. oppilaista.
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Koulut ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.	Kouluterveyskysely 90 % lapsista ja nuorista pitää koulunkäynnistä.	4. ja 5. lk. oppilaista 74,0 % (2023) 8. ja 9. lk. oppilaista 49,8 % (2023)

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen havainto	Kouluterveyskyselyn tuloksissa on huolestuttavia piirteitä erityisesti harrastusten osalta.
Positiivinen huomio	Varhaiskasvatuksessa kaikille perheille löytyy tarpeisiin sopiva vaihtoehto. Koulut ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.
Kehityskohde	Terveellisten ruokailutottumusten edistäminen sekä lasten ja nuorten mielipiteiden kuunteleminen

2.3.2 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Kiinteistöjen heikko kunto tai viat vaikuttavat toiminnan järjestämiseen.	Säännölliset kuntotarkastukset/katselmukset. Ilmoituksen ongelmista kiinteistöhuoltojärjestelmään.	Riski toteutui. Vanhan uimahallin ongelmat alkuvuodesta 2023.
Toimitilojen heikko kunto vaikuttaa palvelutuotannon imagoon.	Aktiivinen tiedotus korjaustoimenpiteistä.	Riski toteutui. Juhani Ahon koulun sisäilmaongelmat alkuvuodesta 2023.

Työskentelyn olosuhteista johtuvat tai työtehon merkittävät heikkenemiset / sairaslomat	Ennaltaehkäisy, varhainen puutuminen, ikäohjelma, aktiivisen tuen toimintamalli	Riski kasvanut. Sairauspoissaolosten määrä toimialalla lisääntynyt.
Yksikön palvelutuotanto joudutaan keskeyttämään mm. omaisuus- tai epidemiavahingon vuoksi.	Omavalvonta toteutetaan ohjeiden mukaisesti. Kunnossapitosäännönmukaista. Henkilöstön koulutuksesta huolehditaan.	Riski toteutui. Vanhan uimahallin ongelmat alkuvuodesta 2023.
Pätevyysvaatimukset täyttävää henkilöstöä ei saada hakemaan avoimia työtehtäviä	Osallistutaan erilaisiin rekrytointitilaisuuksiin sekä markkinoidaan lisälmen kaupunkia hyvänä asuinpaikkana ja työnantajana.	Riski kasvanut. Hakijoiden määrä vähentynyt selkeästi ja yksittäisiin tehtäviin ei ole ollut yhtään kelpoista hakijaa.
Syntyvyyden alenemiseen ei reagoida riittävästi palvelutuotannossa.	Palvelutarpeen mahdollinen väheneminen huomioidaan investoinneissa, rekrytoinneissa ja toiminnan suunnittelussa.	Riski kasvanut. Lasten määrän lasku on alkanut.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen havainto	Lasten määrä on laskenut. Sairauspoissaolosten määrä toimialalla lisääntynyt.
Positiivinen huomio	Rakennuksia on kunnostettu ja rakennettu paljon uutta.

2.4 Tekninen lautakunta

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Ihana Iisalmi			
Toimitilamme ovat terveellisiä käyttää ja edistämme vähähiilistä rakentamista	Laadukas toimitilojen rakentaminen ja ylläpito. Terve talo -ja kuivaketju 10 prosessien käyttö rakennuttamisessa.	Olosuhdehaittaepäilyjen määrän väheneminen.	Terve Talo -periaatteita ja Kuivaketju 10-prosessia käytetty kaikissa merkittävässä rakennushankkeissa. Olosuhdehaittaepäilyjen määrä kasvoi vuoteen 2022 verrattuna (57/30).

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Kestävä kuntatalous			
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Toimitilat ovat tehokkaassa käytössä. Vapaana olevia tiloja markkinoidaan aktiivisesti. Vailla käyttöä olevat tilat myydään tai puretaan.	Vuokratelpoisten tilojen keskimääräinen vuokrausaste vuoden aikana vähintään 95 % ja toimitilojen kokonaisvuokrausaste vähintään 90 %. Tarpeetomiksi käyneitä rakennuksia poistuu vähintään 3 kpl purkamisen/myynnin johdosta.	Tilojen vuokrausaste oli 94 % ja kokonaisvuokrausaste 93 %. Tarpeetomaksi käyneitä rakennuksia purettiin enemmän kuin 3 kpl.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen havainto	Rakennuskohteiden osalta on pysytty talousarviossa.
Positiivinen huomio	Sisäilmaongelmien vähentämiseksi on tehty toimenpiteitä.

2.5 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Ihana Iisalmi			
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen	Aiemmin aloitettu kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen saatetaan loppuun vuoden 2023 aikana	Työtä jatkettiin, mutta kiireinen vuosi ja henkilöstövajaus vaikuttivat siihen, ettei strategiatyötä saatu loppuun.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen huomio	Jätehuoltolautakunta on huomionnut lakimuutoksen toiminnassaan.
Positiivinen huomio	Tiedottaminen on hoidettu hyvin.
Kehityskohde	Strategiatyö on saatettava loppuun.

2.6 Ylä-Savon Ympäristölautakunta

Inspiroiva Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.2023
Olemme hyvinvointia ja osaamista aktiivisesti kehittävä kaupunki, jossa toimintaa uudistetaan rohkeasti kouluttamalla henkilöstöä, tarjoamalla uusia palveluja sekä olemalla mukana kokeiluissa.	Henkilöstön osallistaminen ja koulutuksiin osallistuminen. Helli-hanke (Hyvinvointia eläinterveysalalle) yms.	Koulutuspäivien lkm. Hankkeiden toteutuminen	Henkilöstön koulutuspäivien lukumäärä 122 kpl. Helli-hankkeeseen ei voida osallistua, koska hanke ei saanut rahoitusta.

Ihmeiden Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.2023
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Laadukkaat ja kattavat kunnaneläinlääkäripalvelut: panostaminen eläinlääkintähuollon työolosuhteisiin	Virkojen ja viransijaisuuksien täyttöaste	Täyttämättä olevat virat: 2 kpl (valvontaeläinlääkäri virka, yksi kunnaneläinlääkäri virka)

Hyvinvoiva henkilöstö			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.2023
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Työn joustavuus, työhön perehdyttäminen, työnohjaus	Sairauspoissaolopäivät	Ympäristöterveyspalvelut: 9,6 kpv/htv Ympäristönsuojelupalvelut: 5,8 kpv/htv
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Työhön perehdyttäminen	Henkilökunnan vaihtuvuus	Yksi viranhaltija on irtisanoutunut.
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Työnohjaus Säännöllinen työpaikkakokouskäytäntö	Työnohjauskertojen lukumäärä Työpaikkakokousten lukumäärä vastuualueella	Työnohjauskertoja 14 kpl. Eläinlääkintähuollon kokouksia 4 kpl, Terveysvalvonnan palaverieita 25 kpl, Ympäristönsuojeluyksikön kokouksia 15 kpl

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.2023
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietojärjestelmien hankinta	Uusien sähköisten palveluiden käyttöönotto	Ympäristönsuojelun sähköisen lupajärjestelmän käyttöönotto ei toteudu.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen huomio	Henkilökuntapula
Positiivinen huomio	Koulutuksia on riittävästi.
Kehityskohde	Mittareiden tulee olla selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä.

2.6.1 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Päätökset eivät pysy oikeusasteissa.	Lautakunnan jäsenten koulutus ja viranhaltijoiden ammattitaidon ylläpito koulutuksiin osallistumalla.	Yksi päätös palautui käsiteltäväksi Vaasan hallinto-oikeudesta.
Riistakatu 5:n sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmien vaikutus henkilöstön työkykyyn.	Etätyön joustava käyttö.	Etätyösopimuksissa on huomioitu sisäilmaongelmat yksilöllisesti.
Organisaatiomuutoksen toteutus. Palvelutason tilapäinen heikentyminen muutosprosessin vaatiessa resursseja.	ICT-laitteiden ja -ohjelmistojen siirto tehtävä hyvissä ajoin ja ICT-tuen saataavuus siirtovaiheessa varmistettava. Toiminnan ydintehtävät priorisoitava ja resurssit keskitettävä niihin.	Aikaisemmin käytössä olleeseen asianhallintajärjestelmään ei pääse. Erityisesti eläinlääkintähuollossa puhelimien toimivuudessa on ollut ongelmia.
Henkilöstön työhyvinvoinnin mahdollinen heikentyminen organisaatiomuutosvaiheessa.	Perehdytys uuden organisaation käytäntöihin ja henkilöstöohjeisiin. Mahdolliset paikalliset sopimukset.	Kunnaneläinlääkärit eivät ole tyytyväisiä siihen, että arkipäivystysvapaiden kertymistä koskeva käytäntö ei siirtynyt uuteen organisaatioon ja he ovat jättäneet asiasta paikallisuuden neuvottelupyynnön 14.8.2023.
Uuden eläinlääkintähuoltolain tuomia velvoitteita ei täytetä (mikäli laki tulee voimaan luonnoksen kaltaisena) 1. 13 €/kunnan vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä 2. 17€/markkinaperusteinen hinnoittelu, kirjanpitovelvollisuus	1. ProvetCloudin käyttöönotto vuoden 2023 alussa 2. Järjestämisvastuun ulkopuolella olevien toimenpiteiden klinikkamaksut tulee nostaa niistä aiheutuvien kulujen suuruisiksi sekä erillinen kirjanpito toiminnoista, jota harjoitetaan kilpailutilanteissa markkinoilla Kirjanpidossa julkisin varoin tuettuihin eläinlääkäripalveluihin kohdistuvat tulot	Uutta eläinlääkintähuollon ohjelmaa ei voitu ottaa käyttöön, koska ohjelma ei ollut kunnaneläinlääkäreiden kannalta toimiva. Eläinlääkintähuollon ohjelmisto kilpailutettiin uudelleen ja ohjelmisto vaihdettiin. Uuteen eläinlääkintähuoltolakiin ollaan tekemässä säädösmuutoksia ja sen voimaantulo on aikaisintaan vuonna 2025.

30 §/ Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuusvelvollisuus	ja menot on eriytettävä kaikesta muusta toiminnasta sekä laadittava kuvaus kustannuslaskennan periaatteesta. Tämän lisäksi on kuvattava tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla.	
---	--	--

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Positiivinen huomio	Etätyösopimuksissa on huomioitu sisäilmaongelmat yksilöllisesti.
Kehityskohde	Käytössä olevien ohjelmien toimivuuden kehittäminen Ympäristöhallinnon toimintatapojen ja -edellytysten parantaminen

2.7 Henkilöstö

Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi Pohjois-Savon lomituspalvelut -vastuualueen perustamisen sekä Ylä-Savon Sote kuntayhtymältä lisälmen kaupungille siirtyneiden ympäristöterveyspalveluiden (ml. eläinlääkintä ja -suojelu) ja ympäristönsuojelupalveluiden myötä. Määrä- aikaisten työntekijöiden määrä sen sijaan laski edelliseen vuoteen verrattuna. Vakituksia virkoja ja tehtäviä täytettiin harkiten ottaen huomioon tulevaisuuden palvelutarve.

Henkilöstön lukumäärä (Populus) 31.12.2023

Toimiala	Vakinaiset	Sijaiset	Määrä- aikaiset	Oppisopimus- suhteiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä ei sis. Työllistettyjä
	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023
Elinvoima- ja konsernipalvelut	317	12	66	0	10	405	395
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	403	41	118	0	0	562	562
Tekninen toimiala	111	5	11	2	0	129	129
Lisälmen Vesiliikelaitos	9	0	4	0	0	13	13
Yhteensä 2023	840	58	197	2	10	1109	1099
Yhteensä 2022	681	67	220	1	22	991	969
Yhteensä 2021	710	72	174	1	25	982	969
Yhteensä 2020	733	49	168	1	11	962	951
Yhteensä 2019	752	61	159	0	34	1006	972
Yhteensä 2018	771	54	147	0	28	1000	972
Yhteensä 2017	786	74	136	0	30	1026	996
Yhteensä 2016	787	71	154	0	35	1047	1012
Yhteensä 2015	819	68	146	1	15	1049	1034
Yhteensä 2014	832	6	164	0	11	1073	1062

Vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan maksetut palkat ja palkkiot olivat 41,8 milj. euroa sekä eläkkeet ja muut henkilöstösivukulut huomioiden yhteensä 52,6 milj. euroa. Vastaava summa vuonna 2022 oli 44,5 milj. euroa, joten henkilöstökulut ovat kasvaneet n. 8,1 milj. euroa eli 18,2 prosenttia.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Henkilöstömäärä on kasvanut.
Positiivinen huomio	Henkilöstökertomuksen mukaan väkivalta- ja uhkatilanteet ovat vähentyneet.

3 Kaupunkikonserni

3.1 Konsernirakenne

Kaupunkikonserniin kuului vuoden 2023 lopussa kolme tytäryhteisöä, kolme kuntayhtymää ja viisi osakkuusyhteisöä. Merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Petterinkulma Oy ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita ja osakkuusyhteisöjä kasvatuksen ja opetuksen tehtäväalueella ovat lisäksi Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä, Savonia AMK Oy ja Savon koulutuskuntayhtymä.

Palvelutuotannon kannalta merkittävä osakkuusyhteisö on ICT-palveluja kaupungille tuottava Savon ICT-palvelut Oy (SICT).

Konsernirakenne muuttui merkittävästi vuonna 2023, jolloin Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ja Vaalijalan kuntayhtymän poistuivat konsernista hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä.

Konsernirakenne 2023

Investoinnit ja lainakantakehitys

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste	49	46
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	96	48
Velat ja vastuut prosentti käyttötuloista	101	62
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	58 771	53 454
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 852	2 570
Konsernin lainat, €/asukas	5 217	6 082
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	107 498	126 489
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	7	9
Kunnan asukasmäärä	20 607	20 798

Konsernin tilivuoden 2023 ylijäämäksi muodostui n. 7,250 M€.

Konsernitavoitteiden toteutuminen

Vuosittain talousarvion yhteydessä valtuusto vahvistaa tytäryhteisöille tavoitteet. Tilikauden aikana tytäryhteisöt raportoivat tavoitteiden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä annetaan selvitys konsernin tilikauden toiminnan ja talouden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätös sisältää täydellisen konsernitilinpäätöksen.

Konsernitavoitteet ovat toteutuneet tilikaudella pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti.

3.2 Hyvinvointialueuudistus ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän purkaminen

Hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut lisälmen kaupungin toimintaan ja talouteen. Kaupungin toimintamenoista poistuivat vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menot. Vastaavasti verotulo- ja valtionosuusrahoitusta leikattiin poistuvia kustannuksia vastaavasti. Kaupungin rahoituspohja on muuttunut merkittävästi ja ennakoitavissa on, että tulot eivät riitä kattamaan kasvavia menoja suunnitelmakaudella.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistamien kiinteistöjen (vanha sairaala Vire, uusi sairaala Pulssi ja eläinklinikka) osalta päädyttiin ratkaisuun, jossa lisälmen kaupunki lunasti kiinteistöt kuntayhtymältä. Kiinteistökauppa toteutui helmikuussa 2023 ja sillä oli merkittäviä vaikutuksia kaupungin talouteen. Kiinteistökaupan yhteydessä kaupunki otti vastattavakseen kuntayhtymän kiinteistöihin kohdistuvat lainat.

Kiinteistöjen (ml. sähköliittymä ja pysäköintilaitos) tasearvo siirtohetkellä helmikuussa 2023 oli 41,4 M€. Kaupungille siirtyneiden kuntayhtymän lainojen saldo siirtohetkellä oli 16,9 M€. Kauppahinnasta vähennettiin lisäksi arvonlisäveron osuus 2,4 M€, jolloin toteutuneeksi kauppahinnaksi jäi 22,1 M€. Kiinteistökaupan vaikutus asukaskohtaisen lainamäärän lisäykseen oli n. 800 €/asukas. Samalla konsernilainoissa ollut lainapääoma siirtyi kaupungin lainoihin.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän purkaminen lisäsi kaupungin lainakantaa ja kiinteistömassaa.
Kehityskohde	Entisten sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen ja/tai myyminen

3.3 Liikelaitokset

Iisalmen Vesi

Iisalmen Vesi -liikelaitoksen liikevaihto oli n. 6,4 M€ (v. 2022 6,3 M€) ja liikeylijäämää muodostui noin 0,3 M€ (v. 2022 0,7 M€). Vesi -liikelaitos tuloutti kaupungille peruspääoman korkona 0,05 M€ (v. 2022 0,3 M€). Liikevaihto oli 90 604 € suurempi kuin talousarvio. Liikeylijäämä oli 32 918 € pienempi kuin talousarviossa. Tilikauden ylijäämä oli hieman talousarviota parempi.

Tilikauden 2023 merkittävimmät investoinnit olivat jäteveden puhdistamo investointi 0,3 milj. euroa ja vesijohtoverkoston rakentaminen ja peruskorjaus 0,4 milj. euroa.

Iisalmen Vesi -liikelaitokselle asetetut strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen tilinpäätöksessä on esitetty tilinpäätöskirjassa luvussa 5. Liikelaitos täytti pääosin asetetut tavoitteet.

<i>Tarkastuslautakunnan kommentti</i>	
Yleinen havainto	Iisalmen Vesi -liikelaitoksen liikevaihto ylitti talousarvion ja myös tulosta-voite ylittyi. Liikelaitos pääosin täytti asetetut tavoitteet.
Positiivinen huomio	Talousveden laatu on täyttänyt hyvin talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja suositukset.
Kehityskohde	Investointien suunnitelmien ja toteutumien välinen ero on huomattava.

4 Kaupungin talous

4.1 Taloudelliset tavoitteet

Valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen on esitetty tilinpäätöksessä kohdassa 2.12.

Valtuuston asettamat tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu. Käyttötalousoosan määrärahat ovat alittuneet talousarvioon nähden yht. 2,9 milj. euroa. Myös konsernitavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Tuloslaskelman toteutumisvertailun (kaupunki, ei. sis. vesilaitosta) mukaan toteutunut toimintakate oli n. -55,3 M€ toteuman ollessa n. 98,3 %. Toimintakate alitti muutetun talousarvion n. 0,9 M eurolla. Toteutunut vuosikate oli n. 13,1 M€, joka ylitti muutetun talousarvion n. 1,2 M€.

4.2 Kokonaistalous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on yksitoista ylijäämäistä vuotta. Suurin osa taloutta ja toimintaa koskevista tavoitteista saavutettiin.

Vuonna 2023 tapahtui isoja muutoksia: hyvinvointialueuudistus tuli voimaan vuoden alusta, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä purkaantui ja kaupunki lunasti kuntayhtymän kiinteistöt itselleen, ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun henkilöstö siirtyi kuntayhtymältä kaupungin palvelukseen ja lomituspalvelujen järjestämisvastuu laajeni koko maakunnan alueelle. Edellä mainitut muutokset on huomioitava verrattaessa tilinpäätösten 2022 ja 2023 tietoja.

Iisalmen kaupungin vuoden 2023 ylijäämä on 5,6 M€, josta kaupungin ylijäämän osuus on 5,5 M€ ja vesiliikelaitoksen osuus 0,1 M€.

Tilinpäätökseen 2023 on kirjattu 1 milj. euroa lisäpoistoja.

Asukaskohtainen lainamäärä kasvoi vuonna 2023 ja oli 4 220 €/asukas (2022 ja oli 3 157 €/asukas).

4.2.1 Toimintatuotot

Toimintatuotot (sis. vesilaitoksen) kasvoivat 42,2 % edellisvuodesta. Kasvuun vaikuttivat lomituspalveluiden laajeneminen ja sairaalakiinteistöjen vuokratuotot.

4.2.2 Toimintakulut

Toimintakulut laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 71 M€ (42,8 %). Henkilöstökulut kasvoivat 8,5 M€ (19,4 %) ja palvelujen ostot laskivat 81,6 M€ (-76,5 %).

Henkilöstökulujen kasvuun vaikutti maakunnallisen lomituspalveluyksikön syntyminen (Pohjois-Savon lomituspalvelut -vastuualue) sekä ympäristöterveydenhuollon ja -suojelun palvelujen siirto kaupungille. Sydän-Savon lomituspalveluhenkilöstö sekä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristönsuojelu- ja ympäristöterveydenhuollon henkilöstö siirtyivät kaupungin palvelukseen 1.1.2023 (yhteensä n. 160 henkilöä). Vastaavasti ruokapalveluista siirtyi henkilöstöä Servica Oy:n palvelukseen.

Palvelujen ostojen vähenemiseen vaikuttivat Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän sekä pelastustoimen maksuosuuden poistuminen.

Vuoden 2023 tilinpäätökseen on tehty 2,5 M€:n tulosvaikutteinen varaus pelastustoimen varallaolokorvauksiin.

4.2.3 Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot ja valtionosuudet muodostavat verorahoituksen. Verotulot koostuvat kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverosta. Valtionosuuksiin kirjataan peruspalvelujen valtionosuudet, jotka sisältävät myös kuntien välisen verotulotasauksen sekä ns. muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet.

Tuloveroprosentin suuruus oli 7,86 % (2022 vuonna 20,50 %). Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaan efektiivisestä veroasteesta, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Vuoden 2022 efektiivinen veroaste on ennakkotiedon mukaan 5,74 % (2023: 14,03 %).

Verotuloja kertyi 45 M€, jossa laskua edellisvuoteen 46,5 %. Kunnan tuloveroa kertyi 33,3 M€, jossa laskua edellisvuoteen 52,3 %. Yhteisöveron kertymä oli 5,7 M€, jossa laskua edellisvuoteen 29,4 %. Merkittävin verotuloihin vaikuttava asia oli hyvinvointialueuudistus, jonka johdosta kuntien tuloveroja leikattiin.

Valtionosuuksia kertyi 23,3 M€, jossa laskua edellisvuoteen 64,6 %. Merkittävin valtionosuuksiin vaikuttava tekijä oli hyvinvointialueuudistus, jonka johdosta kuntien valtionosuuksia leikattiin.

4.2.4 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen nettomäärä pieneni edellisestä vuodesta 0,5 M€ korkomenojen kasvun johdosta.

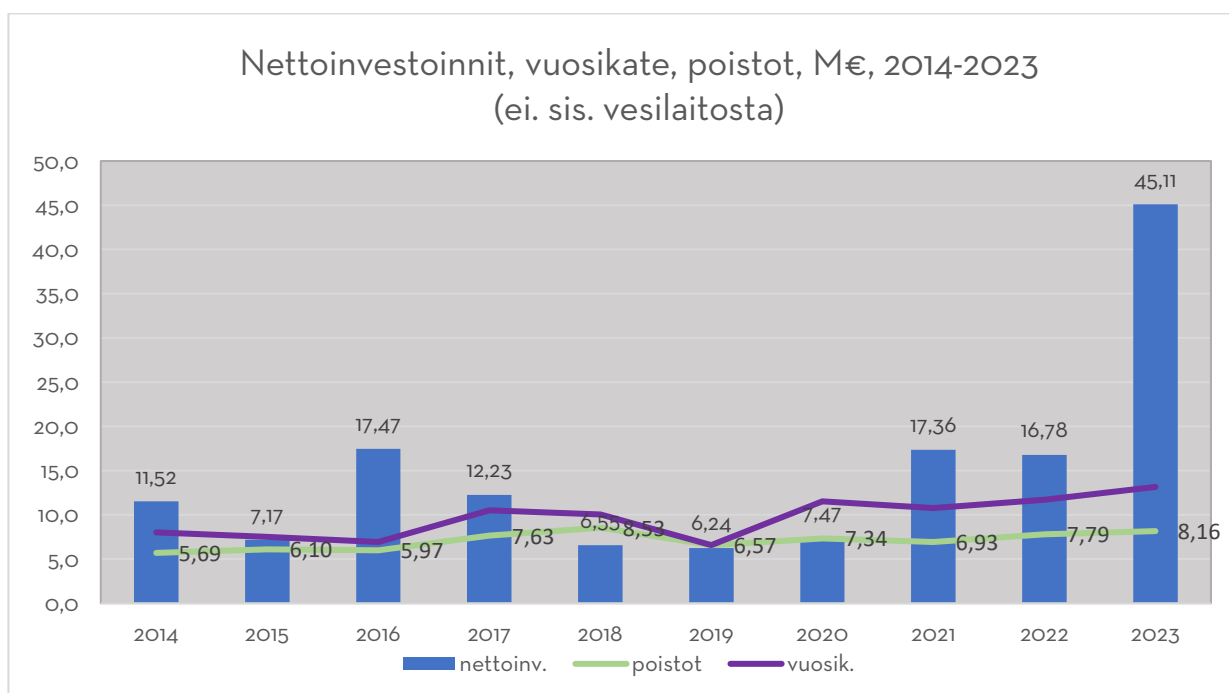
Savon Energiaholding Oy:n osingot olivat 1,0 M€. Osinkotuotot muodostavat 60 % rahoitustuotoista.

4.2.5 Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät

Kaupungin säännönmukaisen toiminnan tulorahoitusta osoittavaa vuosikatetta kertyi 15 M€. Vuosikate parani edellisestä vuodesta 8,7 %.

Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset olivat n. 9,9 M€, kasvua edellisvuoteen 0,4 M€.

Vuosikate kattaa poistot 151 %:sti. Tulorahoituksen katsotaan olevan riittävä, kun vuosikate on vähintään poistojen suuruinen.

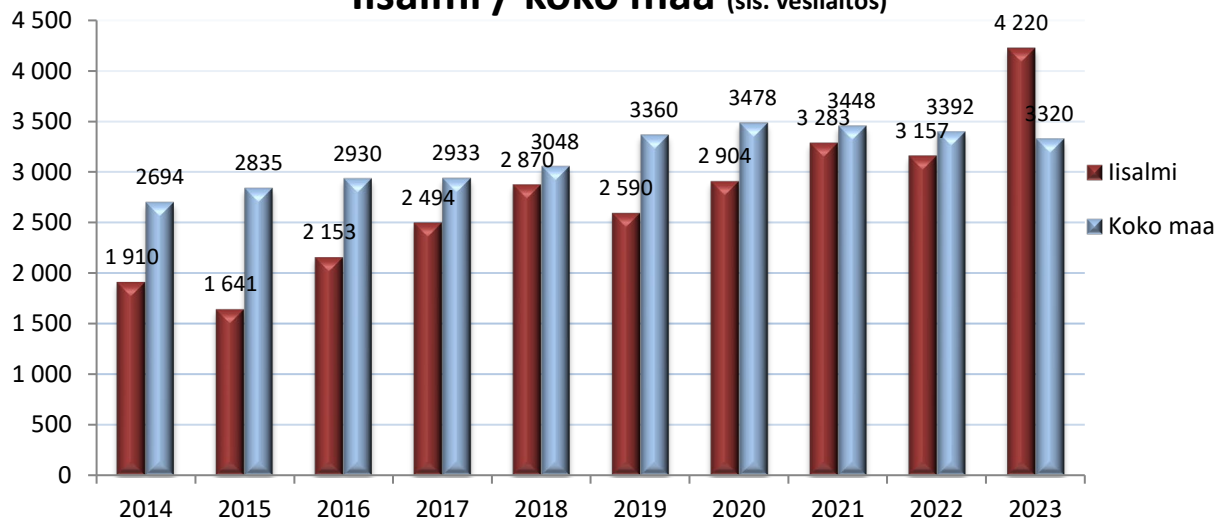

4.2.6 Lainakanta (kaupunki + vesi -liikelaitos)

Talousarviolainaa nostettiin 27,8 M€ (sis. vesiliikelaitoksen) ja vanhoja lainoja maksettiin pois 11,6 M€. Lyhtyaikaista kuntatodistustlainaa otettiin 5 milj. euroa. Lainamäärä oli vuoden 86,9 M€ eli 4220 euroa/asukas (2022 lopussa 65,7 M€ eli 3 157 €/asukas), josta peruskaupungin osuus 74,9 milj. euroa eli 3 636 euroa/asukas. Asukaskohtainen lainamäärä ylitti 2023 vuonna kuntien keskiarvon (3 320 €/asukas, ennakkotieto).

Lainasalkun kesikorko 31.12.2022 oli 0,64 %. Lainasalkun suojausaste vuoden 2023 lopussa oli 59,7 %.

Lainat €/asukas 2014 - 2023 Iisalmi / koko maa (sis. vesilaitos)

4.2.7 Investoinnit

Investoinnit (brutto) olivat 57,8 M€, josta peruskaupungin investoinnit 56,2 M€ ja vesiliikelaitoksen investoinnit 1,6 M€. Investoinneista valmistuivat Uimahalli, Mansikkaniemen koulu sekä lastensuojeluyksikkö Taskukello.

4.2.8 Muut vastuut

Kaupungin tilinpäätöksessä on ilmoitettu vastuusitoumuksina velkojen vakuudeksi annetut kiinnitykset sekä leasing- ja vuokravastuut.

Iisalmen kaupunki on antanut tytäryhteisöilleen lainoja yhteensä 1,3 milj. €, joista korottomia on Lumakeskuksen laina 1 milj. €. Vakuudettomia lainoja on taattu tytäryhteisöille yhteensä 9,95 milj. €. Kyse on ennen kuntalain 2015 voimaantuloa annetuista lainoista. Kaupungin arvion mukaan lainoihin ei sisälly merkittävää riskiä.

4.3 Tarkastuslautakunnan huomioita kaupungin taloudesta

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja ylijäämäinen.
Positiivinen huomio	Iisalmen kaupungin taloutta on hoidettu hyvin.
Kehityskohde	Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota kokonaistalouden pitkän aikavälin suunnitteluun.

5 Yhteenvedo tilinpäätöksestä

- Tilikauden tulos muodostui 5,6 M€ ylijäämäiseksi.
- Vuoden 2023 investointitaso oli suuri. Merkittävimpinä investointeina valmistuivat uimahalli, Mansikkaniemen koulu sekä lastensuojeluyksikkö Taskukello. Suurimpia investointihankkeita tulevaisuudessa ovat mm. Soinlahden koulu, jäähallin sosiaalityö ja kulttuurikeskuksen peruskorjaus.
- Investoinnit (brutto) vuonna 2023 olivat 57,8 M€ (v. 2022 17,8 M€), josta peruskaupungin investoinnit 56,2 M€ (v. 2022 17 M€) ja vesiliikelaitoksen investoinnit 1,6 M€ (v. 2022 0,8 M€).
- Lainamäärä oli vuoden 2023 lopussa 86,9 M€ eli 4 220 €/asukas (v. 2022 3 127 €/asukas). Kaupungin lainamäärä kasvoi 21,3 M€.
- Iisalmen väkiluvun kehitys ja ennusteet noudattelevat valtakunnallista kehitystä. Väestön väheneminen ja syntyvyyden lasku ovat keskeisiä haasteita Iisalmen kannalta. Syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen ero on suurin selittävä tekijä kaupungin väestön vähenemisessä. Kaupungin asukasluku oli vuoden 2023 lopussa 20 607 asukasta. Väestö väheni 194 henkilöä.
- Ammattiossaajien saatavuudessa alueelle on edelleen haasteita.

Yleinen havainto	- Tarkastuslautakunta toteaa yleisarvionaan, että valtuuston kaupungin toiminnolle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin. - Suunnitellun investointitason nousun myötä kaupunki velkaantuu tulevina vuosina. - Kassan riittävyys kaupungilla oli 31.12.2023 42 pv ja konsernissa 49 pv, jotka ovat hieman pienempiä kuin v. 2022.
Positiivinen huomio	- Yhdestoista ylijäämäinen tilikausi, joka on kasvattanut menneiden vuosien ylijäämää.
Kehityskohde	- Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota elinkeinoelämän tukemiseen, elinkeinosektorin laajentamiseen ja työllisyyden tukemiseen. - Kaupungin tulee käyttää riittävää asiantuntemusta erilaisten sopimusten yms. laatimisessa, turvaten näin iisalmelaisten edunvalvonnan taloudellisesti ja toiminnallisesti. - Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen sekä erilaisuuden ja monikulttuurisuuden hyväksyminen käytännön tasolla toiminnassa. - Kestävän kehityksen huomioiminen käytännön tasolla toiminnassa ja luonnon monimuotoisuuden konkreettiset tavoitteet.

6 Allekirjoitukset

Iisalmessa 29.5.2024 ja 11.6.2024

Iisalmen kaupungin tarkastuslautakunta

Juhani Väänänen
puheenjohtaja

Tuomo Eronen
varapuheenjohtaja

Seppo Halonen
jäsen

Milja Mehtonen
jäsen

Anu Roivainen
jäsen

Marjatta Ryhänen
jäsen

Ensio Tikkanen
jäsen

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 28 pages before this page
Dokumentet inneholder 28 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 28 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 28 sider før denne side

Detta dokument innehåller 28 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende